

Egyházi Dóra

A városligeti műjégpálya

és a Budapesti Korcsolyázó Egylet története, 1869–1905

1794-ben Boráros János városbíró javaslatára megkezdik a Városliget üdülő és szórakozóhellyé való kiépítését. 1799-ben gr. Batthyány József kezdeményezésére a mocsárból mesterséges tavat alakítanak ki két szigettel: a nagyobbik, melyen ma a Széchenyi Fürdő áll; Páva-sziget, a kisebbik a Nádor-sziget nevet kapta.¹

A liget már az 1800-as évek elejéről kedvelt szórakozóhely volt, 1833-ban jégből egész palotát építenek, de a sport számára még nem fedezték fel igazán.²

1869-ben híre ment, hogy Bécsben korcsolyázó egylet alakult. Ekkor Dr. Kresz Géza; a Budapesti Korcsolyázó Egylet későbbi alapítója, Bécsbe utazott, pontos információkat szerezzen az új egyletről. Hazatérve magával hozta az egylet alapszabályait és elhatározta, hogy Pesten is hasonló egyletet kell alapítani. Ismerőseit és kollégáit vonta be a szervezésbe és 1869. december 2-án sor került az első, alakuló gyűlésre. Az egylet elnöke Gr. Andrássy Manó lett. A jégpályát 1870. január 29-én nyitották meg – addigra sikerült kieszközölni a tavon egy elkerített részt az egylet számára. Ekkor még csak egy kis fabódé állt a korcsolyázni vágyók rendelkezésére, meglehetősen szegényes berendezéssel. Sajnos a korcsolyázó idény rövid volt, de az egylet számos támogatót talált. Ezért Dr. Kresz Géza korcsolya-szakkiállítását rendezett. A következő évadban (1870–71) két szárnnyal bővítették a fapavilont, így több hely jutott a tagoknak, melyeknek száma rohamosan nőtt, és olyan előkelő családok is csatlakoztak az egyletnek mint például Zichy, Apponyi, Andrássy családok. Fokozatosan bővült a szolgáltatások köre is. Kezdeknek oktatást és korcsolya kölcsönzést biztosítottak, a melegedőben pedig uzsonnát is lehetett kapni.³ Az egylet azonban pénzügyi gondokkal küszködött, ugyanis a faépületet minden tavasszal szét kellett bontani. Ez tetemes összegbe került, amit a korcsolyabálok bevételeiből próbáltak fedezni, ez azonban kevésnek bizonyult. Gondot okozott a pálya világítása is – petróleummal és magnéziumfáklyákkal próbálták megoldani. Felvetődött a gondolat, hogy állandó csarnokot kellene építtetni, ezért az építkezés finanszírozásához részvényjegyeket bocsátottak ki. Az ünnepélyes csarnokmegnyitásra 1878. január 1-jén került sor. A csarnok három fő részből állt – központi épületből, két oldalt fedetten csarnokkal.⁴ 1884-ben azonban Lechner Ödön tervei alapján új csarnokot építenek. Az új épület díszterméből jó kilátás nyílt a pályára, főleg a szülők és a garde de dames-ok részére. Ezenkívül található volt még az épületben melegedő helység, étterem, ruhatár, valamint öltözők és korcsolyatárak is. Amikor a fővárosban bevezették a villanyvilágítást, a csarnokban és a pályán is megoldható lett a világítás. A jég javítására ekkor már jéggyalut is alkalmaztak.⁵ Komoly problémát jelentett az is, hogy a közelben megépült Széchenyi Fürdő termálkútjának a vizét a Városligeti-tóba akarták levezetni – ez viszont lehetetlenné tette volna az egylet és a jégpálya további működését. A gondot új csatorna építésével oldották meg.

Az egyletnek ekkor már 2000 tagja volt, elnöknek pedig Bushbach Pétert választották.⁶ A milleniumi ünnepségek előtt 1893-ban új csarnokot építtetett az egylet Francsek Imre tervei alapján – ma is ez az épület áll a Stefánia úton. Az új épületben volt külön női, férfi öltöző, orvosi szoba, irodahelységek, melegedő korcsolyatár, és zárható szekrények. A csarnok felső szintjén pedig étterem várta a korcsolyázókat.⁷ A világítást 12 ívlámpa szolgáltatta, és a tó szintjét is lehetett szabályozni, hogy minél könnyebben be tudjon fagyni.⁸ (A tómeder lebetonozására 1908-ban került sor.)

Az épület a milleniumi ünnepségek idején a hajózási szakosztály kiállításának adott helyet.⁹ 1895-ben az egylet fennállásának 25. évfordulóján került sor arra az Európa Bajnokságra, amely az egylet rendezésében zajlott. A bajnok a híres sportoló, Földvári Tibor lett. Az egylet fontos szerepet töltött be a nemzetközi sportéletben is. 1892-ben tagja lett a Nemzetközi Korcsolyaszövetségnek is, 1895-ben pedig az akkori elnök, Szent-Györgyi Imre a nemzetközi sportszervezet elnökségi tagja lett.¹⁰

A pesti korcsolyázó egylet volt az egyetlen Európában, amely társadalmi helyzetre, rangra való tekintet nélkül bárkit tagjai közé fogadott. Igaz, hogy a kezdeti nehézségeknek a társadalmi előítéletek is okai voltak, ugyanis az úri osztály kifejezetten illetlennek tartotta, hogy hölgyek is korcsolyázzanak. Az áttörés akkor történt, amikor az egyletbeli főúri családok hölgytagjai is korcsolyázni kezdtek.¹¹

A jégpálya szorosan kapcsolódott a kor egyik legfontosabb társadalmi eseményeihez, a bálókhoz, bár az első korcsolyabált 1872. február 3-án még nem a jégen rendezték, hanem a Pesti Vigadóban.¹² Ezek kezdetben táncos mulatságok voltak, később azonban valódi jelmezes felvonulássá váltak. Az egyik leghíresebb és legsikeresebb esemény az 1873–74-es évad bálja volt, melyre Johann Stausst és zenekarát hívták meg. A másik legfényesebb ünnepséget az egylet fennállásának 25. évfordulójára rendezték – ezen is több százan vettek részt.

A korcsolyapályán való időtöltésnek meghatározott rendje volt. Dél előtt társasjátékokat játszottak (többnyire a férfiak), az esti órákban pedig a tánc volt a divat. A zenekar mindig a legdivatosabb táncokat játszotta.¹³ A „városligeti kori” volt az a színhely, ahol a fiatalok a báltermeken kívül elfogadottan találkozhattak. Olyan hely volt, amely segített elmosni a társadalmi osztályok közötti különbségeket és hozzájárult a századvég szigorú erkölcsi normáinak lazulásához is.

Jegyzetek

1. Budapest természeti képe. Budapest Lexikon. Bp., 1962. 692. II. köt. Bp., 1982. 603.
2. A Pesti jéguszobáról. Hasznos Multság 1833. 73–75.
3. Markó Miklós: Képek a jégről. Vasárnapi Újság 1904/5. 73–74.
4. Markó Miklós: A pesti korcsolyázó egylet. Vasárnapi Újság 1895/5. 74.
5. Markó Miklós: Képek a jégről. Vasárnapi Újság 1884/5. 77–78.
6. Márkus Jenő: A Budapesti Korcsolyázó Egylet története (1869–1909). Bp., 1909.
[MÁRKUS]
7. Markó Miklós: Téli multság a korcsolyapályán. Vasárnapi Újság 1906/2. 31.
9. MÁRKUS